

Cestování za socialismu aneb Jak to chodilo v údajném zadrátovaném koncentráku?

- CZ24 News | 2. ledna 2023

ČESKO/SLOVENSKO: Pavel Janíčko poopravuje opakovanou mantru o cestování v době minulého režimu. Opravdu se nikam do zahraničí nemohlo?

Na jedné z mých lékařských prohlídek jsem se nedávno setkal s docela sympatickou mladou doktorkou. V průběhu vyšetřování jsme lehce klábosili o koronavirové situaci a o omezených možnostech cestování. Paní doktorka z ničeho nic prohlásila, že ona sice ten „komunismus“ nezažila, ale že si teprve teď uvědomuje, jak to muselo být hrozné, když se nikam nesmělo. Na to jsem jí opáčil, že já jsem v socialismu prožil svá mladá léta a že se sice tolik necestovalo do některých exotických lokalit, ale zase jsme neměli desítky tisíc bezdomovců a milión lidí, kteří nemají prostředky, aby zaplatili svým dětem obědy, a z tohoto hlediska se mi zdá tento režim méně demokratický a méně kvalitní. Paní doktorka překvapeně řekla „Myslíte?“ a konverzace se přesunula k mému zdravotnímu stavu.

Ke svému překvapení jsem ale zjistil, že i já, ačkoliv se snažím být pokud možno imunní vůči současné prokapitalistické propagandě, jsem si trochu osvojil její pohled na cestování v současnosti jako na nepochybně pozitivní posun ve srovnání se situací v předlistopadové době. Konec konců už třicet let neposloucháme nic jiného, než jak minulý režim zavíral lidi doma a ti se mohli vyžívat tak jenom na svých chatách a chalupách, aby unikli z panelákových králíkáren, takže i lidé kritičtí k současnosti se stávají obětí Goebbelsovy zákonitosti ve smyslu stokrát opakované lži, která se stává pravdou.



Tak jsem si dal trochu práce a zasurfoval jsem na internetu. Odražil jsem se od klasického propagandistického klišé současnosti v tomto znění:

Cestování během socialismu mělo u nás značné limity. Zvláště po roce 1968 se nesmělo skoro nikam a k moři do tehdejší Jugoslávie směli jen vyvolení.

Zapátral jsem ve své paměti a vzpomněl jsem si, jak jsme s rodiči byli u moře v Bulharsku, s manželkou pak v Jugoslávii, s kamarády v Rumunsku, se školou v SSSR, pobyty u moře v NDR a Polsku ani nepočítám a já koneckonců jsem coby student na VŠE dostal příslib a výjezdní doložku na „Západ“, konkrétně do Skandinávie.

Manželka rovněž v předlistopadové době byla individuálně tři týdny se svou matkou (v té době už vdovou a průměrně placenou úřednicí) v Anglii a NSR. Celá jejich rodina cestovala minimálně ob rok k moři do Jugoslávie, manželka pak ještě s podnikem do Finska. A to nebyli v žádném případě „vyvolení“, naopak tchýně pocházela z kulacké rodiny a netajila se kritickým postojem k socialismu. Rovněž řada mých známých nejenže cestovala po různých socialistických zemích, ale dostala s různou formou i na Západ. A to samozřejmě ani nemluvě o tuzemské rekreaci, která byla zcela samozřejmě dostupná všem. Především na odborářské bázi. Na rozdíl od Západu k tomu všemu ovšem měla skutečně spousta lidí i různé rekreační objekty ve svém vlastnictví, viz skvělý seriál „Chalupáři“.

Nicméně třeba je to jen můj zaujatý subjektivní dojem, řekl jsem si. Třeba jsem byl jen uplácen tím

zločineckým režimem a realita mi byla skrytá. Tak jsem zavítal na stránky ČSÚ a našel jsem tyto údaje:

V roce 1988 z ČSSR vycestovalo 7,3 milionu občanů, z nichž 687 tisíc mohlo navštívit nesocialistické státy. Tuto výsadu tak měl zhruba jeden z dvaceti obyvatel tehdejšího patnáctimilionového Československa. Hlavní proud o síle 248 tisíc osob zamířil do západního Německa. Dovolenou zde strávilo 128 tisíc z nich s průměrnou délkou pobytu 11,3 dne. Druhou nejoblíbenější kapitalistickou destinací bylo Rakousko se 136 tisíci návštěvníky z Československa, přičemž 59 tisíc zde strávilo dovolenou o průměrné délce 7,3 dne. Dalšími v pořadí byly Itálie (46 tisíc, z toho 26 tisíc na dovolenou s průměrnou délkou 13,8 dne), Francie (35 tisíc, z toho 19 tisíc na dovolenou o průměrné délce pobytu 15,6 dne) a Švýcarsko (38 tisíc, z toho 25 tisíc na dovolenou o průměrné délce 18,1 dne).

Čechoslováci vyrazili těsně před pádem komunistického režimu na dovolenou dokonce i do Spojených států. Celkem jich toto „hlavní kapitalistické hnízdo“ v roce 1988 navštívilo osm tisíc, z nichž dovolenou tam strávilo sedm tisíc občanů ČSSR. Průměrná délka pobytu byla impozantní, protože dosáhla 55,4 dne! Kolik našich občanů se z cesty do kapitalistické ciziny nevrátilo domů, již oficiální statistiky neuvádějí.

Poměrně sporadické výjezdy do kapitalistické ciziny předčily milionové počty cest Čechoslováků na dovolenou do socialistických zemí. Do východního Německa odjelo na rekreaci 2,4 milionu osob, do Maďarska 1,8 milionu, do Polska 772 tisíc, do SSSR 252 tisíc a do Jugoslávie 326 tisíc.

Takže v době, kdy se „nesmělo nikam“, do zahraničí v průběhu jednoho roku vycestovala polovina obyvatelstva tehdejší ČSSR. Dokonce i přes ty zadržované hranice se dostaly statisíce lidí. Tedy když si to trochu vynásobíme počtem let „normalizace“, kdy se nikam nesmělo a na Západ už vůbec ne, tak dojdeme k několika milionům lidí, kteří se za ty „dráty“ dostali a viděli ten kapitalistický zázrak na vlastní oči. Kupodivu se nám počty obyvatelstva zvyšovaly a ti lidé se dokonce do toho komunistického marasmu vraceli.

Abych své zamyšlení nějak vypointoval, nedávno jsem v TV zachytil v souvislosti s cestováním v době koronaviru jakýsi průzkum o tom, kam se chystají Češi na dovolenou. Z něj mj. vyplynulo, že 30 % lidí nikam na dovolenou dlouhodobě ani krátkodobě nejedí. Tak mě napadlo, jestli jsme se do toho koncentráku nedostali až teď po třiceti letech triumfu demokracie a lidských práv, jenže teď není pozice těchto osob způsobena nějakými byrokratickými restrikcemi, ale sociálním apartheidem kapitalismu.